

Sopimusten läpikäyminen osana tulevaisuus- ja sopeuttamistyötä

Aluehallitus 13.03.2023 § 65
350/00.01.02/2023

Valmistelija Jakobsson-Pada Linda

Lisätietoja: puhelinnumero: 040 649 2883, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitus on 16.1.2023 § 7 hyväksynyt tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelmaa koskevan suunnitelman. Ohjelman ensimmäisessä osiossa kerrotaan taustatiedot ja annetaan tilannekuva taloudesta. Osana tätä prosessia käydään sopimukset ja ostopalvelut läpi ja arvioidaan toimialoittain in-house-yhtiöidemme antamat tukipalvelut sekä tuotannolliset palvelut.

Tarkastelun rajaamiseksi on päätetty, että toimialoilla keskitytään isoihin sopimuksiin, joiden vuosikustannukset (tilanne vuonna 2022) ylittää 100 000 euroa. Luetteloista on jätetty pois kuntien ja hyvinvointialueen väliset kustannukset, sillä kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Tarkasteluun eivät sisälly myöskään kuntien ja hyvinvointialueen väliset vuokrasopimukset.

Alla on tiivis toimialakohtainen kooste. Kansallinen Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus ei sisälly koosteeseen.

Toimiala: asiakas- ja resurssikeskus

Yli 100 000 euron sopimuksia tuli esiin 31 kpl. 7/31 sopimusta on päättynyt, mutta toiminta on sisällytetty uudempiin sopimuksiin yllä mainittujen palveluntuottajien kanssa. Kalleimmat sopimukset on tehty psykiatrian lääkäriresurssien ostopalveluihin, VKS:n ja Malmin sairaalan yleislääketieteen päivystyksen lääkäriresurssien ostopalveluihin ja ikäihmisten tehostetun asumispalvelun lääkäriresurssin, vastuulääkäripalvelun ja etälääkäripalvelun tuottamisiin liittyen.

Päivystystoiminnan yleislääketieteen ostopalvelut kilpailutettiin vuoden 2022 aikana, mutta yhtään kokonaistarjousta ei saatu. Palveluja ostetaan eri palveluntuottajilta, pääosin Terveystalo Julkiset palvelut Oy:ltä sekä Lääkärisi Palvelut Oy:ltä. Psykiatrian lääkäripalveluissa on uusittu vuoden 2022 aikana aktiivisesti ostopalvelusopimuksia. Ikäihmisten lääkäriresurssia ostetaan pääosin Terveystalo Julkiset Palvelut Oy:ltä, Pihlajalinna Terveys Oy:ltä ja Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy:ltä. Hoitotyön resurssiostoissa ei sitouduta mihinkään ostovelvoitteisiin vaan kilpailutuksen kautta pyritään löytämään edullisimmat palvelutarjoajat puitesopimuksen piiriin.

Kilpailutusprosesseissa edetään suunnitelmien mukaisesti. Lääkärikunnan resurssilinjassa jatketaan keskustelua toiminnan kehittämisen mahdollisuuksista siihen suuntaan, että ostopalveluja voitaisiin vähentää. Mikäli tähän asiaan halutaan todella muutosta, niin tarvitaan valtiovallan taholta ohjausta siihen, että lääkärit eivät voi nykyisessä mittakaavassa työskennellä keikkafirmojen kautta julkisella sektorilla.

Toimiala: koti- ja asumispalvelut

Koti- ja asumispalvelut osti vuonna 2022 hoitoa ja palveluita noin 54 milj. eurolla 75 toimittajalta, mukaan lukien kunnat, kaupungit ja muut hyvinvointialueet. Kuluista noin 28,6 milj. euroa muodostuu asumispalveluiden ostoista, 1,8 milj. euroa kotihoidosta, 5,3 milj. euroa it-kuluista, 3,5 milj. euroa siivous- ja pesulapalveluista ja 9,9 milj. euroa ravitsemispalveluista. Toimialalla ostetaan palveluita sopimusteitse ja palveluseleillä. Merkittävä osa ostopalveluista muodostuu siivous- ja ravitsemispalveluista. Näiden palveluiden sisällöstä ja hinnoista onkin tehtävä selvitys. Osa etälääkärisopimuksista päättyy vuonna 2023, ja uusi hankinta on suunnitteilla. Suurin osa ostopalveluista nähdään nykyisten tarpeiden ja toimintarakenteen pohjalta välttämättöminä. Ulkoista työvoimaa on

hankittu jossakin määrin, mutta se nähdään viimeisenä keinona asiakkaittemme hoidon ja palvelun turvaamisessa.

Asumispalvelut

Suuri osa ostopalveluista muodostuu iäkkäiden asumispalveluista, joista noin puolet ostetaan sopimusteitse ja puolet palveluseteleillä. Jotkut sopimukset päättyvät vuonna 2023 ja niissä on mahdollisuus optioon, kun taas toiset sopimukset ovat voimassa toistaiseksi. Asumispalveluita koskevat ostopalvelut voitaisiin mahdollisesti siirtää jompaankumpaan järjestelmään, ehkä pelkästään palveluseteleihin. Vuonna 2023 käsitellään ja tarkastetaan myös tehostettua palveluasumista koskeva soveltamisohje.

Kotiin annettavat palvelut

Kotihoitoa ostetaan osittain sopimusteitse ja osittain palveluseteleillä. Kotipalvelu asiakkaille, joille järjestetään palveluasumista omassa kodissa, ostetaan lähinnä sopimusteitse. Nämä sopimukset päättyvät vuonna 2023, ja ne on tarkoitus kilpailuttaa vuoden aikana. Kotihoito on tarkoitus jatkossakin ostaa palveluseteleillä. Tulevaisuutta ja yhteisöllisen asumisen mahdollista kasvua ajatellen tulevat kotihoidon palvelusetelit lisääntymään.

Toimiala: psykososiaaliset palvelut

Asumispalvelut: Vuonna 2022 ostettiin asumispalveluita 8,8 miljoonalla eurolla. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaille ostetaan tehostettua ja tuettua asumispalvelua. Oma tuotantomme on 92 paikka ja ostimme noin 235 paikkaa yksityisiltä palveluntuottajilta. Palveluita ostetaan seuraavilta yhtiöiltä ja yhdistyksiltä: Mielle ry, Setlementtiyhdistys ry, Attendo oy, Attendo MI-Hoiva oy, Attendo Jokikoto oy, Attendo Mäntän palvelukoti, Attendo Vehniän koivukodit oy, Esperi Care oy ja Humana oy.

Suomen valtio Vanhan Vaasan ja Niuvanniemen sairaala. Vuoden 2022 kokonaiskustannus Valtion mielisairaalalle oli Vanha Vaasa 2,2 miljoonaa euroa ja Niuvanniemeen 548 806 tuhatta euroa.

Ostopalvelut muista sairaanhoitopiireistä: Toimiala on ostanut hyvinvointialueen asukkailla erikoissairaanhoidon avo- ja osastohoidonpalveluja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä ja Keski-Pohjanmaan sote-palvelukuntayhtymältä. Palveluja on ostettu yhteensä 963 597 eurolla.

Yleistä ostopalvelusopimuksista: Vaasan kaupungin tekemät puitesopimukset ja dynaamisen kilpailutuksen sopimukset sekä hinnat löytyvät melko hyvin. Muiden kuntien sopimukset ovat vaikeammin löydettävissä.

Lääkäreiden ostopalvelut ovat asiakas- ja resurssikeskuksen ”alla”. Erikoissairaanhoidon on ollut jo usean vuoden ajan riippuvainen lääkäriostopalveluista. Hyvinvointialueen perustamisen myötä myös kuntien lääkäriostopalvelut tulivat hyvinvointialueen budjettiin. Kuntien mielenterveys- ja päihdepalveluiden lääkäripalvelut ovat olleet myös ostopalveluina, joten budjetti ei riitä ja ainut tapa saada tilanne hallintaan on saada rekrytoitua virkalääkäreitä hyvinvointialueen virkoihin. Valtakunnallisesti tilanne on samanlainen eli psykiatreja on viroissa liian vähän ja yleinen trendi on, että psykiatria on erikoistunut lääkäri siirtyä melko nopeasti erikoistumisen jälkeen yksityiselle palveluntuottajalle töihin. Tähän toivotaan kansallista linjausta valtion tasolta.

Toimiala: kuntoutus

Toimintakyky- ja osaamiskeskuksen ostopalveluita koskevat sopimukset on kilpailutettu niissä tapauksissa, kun se on tarpeen. Apuvälineiden suhteen hyvinvointialue kuuluu erä-alueen sopimuksen piiriin.

Vammais- ja osallisuuspalveluiden piirissä syntyy merkittäviä kuluja asumispalvelujen ostamisesta. Asumispalvelujen kilpailutusta ei ole tehty. Asumispalveluita voidaan osittain hankkia, ja olisi selvittävää mahdollisuus käyttää palveluseleitä rajatun asiakasryhmän palveluasumisen ostopalveluissa. Lisäksi olisi tehtävä prosessikuvaus asumispalveluista ostopalveluna ja omana tuotantona vammais- ja osallisuuspalveluissa.

Toimialalla on useita yksittäisiä sopimuksia henkilökohtaisesta avusta ja ostosopimuksista, jotka koskevat sosiaalihuoltolain mukaisesti annettavaa muuta palvelua, mutta niitä ei ole kilpailutettu.

Työsuhteessa (työnantajamalli) olevien henkilökohtaisten avustajien palkanmaksun ehdotetaan siirtyvän kokonaisuudessaan Mico Botnialle.

TeeSe Botnialla on sopimukset vammaispalvelulain mukaisesta kuljetuspalvelusta taksipalveluiden tuottajien kanssa koko Pohjanmaalla. Valmisteilla on uusi sopimus henkilökuljetuksista osallisuuspalveluiden piirissä.

Toimiala: sosiaali- ja terveyskeskus

Toimialalla on miltei 33 milj. euron verran vuosittaisia kuluja, jotka liittyvät erilaisiin ostopalveluihin. Toimialalla on 32 tuottajaa, joiden palveluita käytetään organisaatiossa eniten ja niitä on tarkasteltu lähemmin ohjeiden mukaisesti. Näistä tuottajista 25 liittyy sosiaalihuollon palveluihin, avopalveluihin ja ympärivuorokautisiin palveluihin.

Toimialan työryhmä ehdottaa:

Terveydenhuollon palvelut:

In-house-yhtiö Selkämeren terveys tuottaa perusterveydenhuollon palveluita Kristiinankaupungissa. Sopimuksen läpikäyminen ja mahdollinen muuttaminen on aloitettu.

Fimlab on tärkeä palvelujen tuottaja, mutta aiheuttaa myös paljon kuluja, joita on tarkistettava sekä toiminnan että sopimuksen näkökulmasta.

Sopimukset Mehiläisen, Suomen Terveystalon ja Himalaja Terveyspalvelujen kanssa sisältävät osittain lääkäriostopalveluita, jotka tarkistetaan lääkäriresurssilinjalla/asiakas- ja resurssikeskuksessa. Coronariaa ja Suomen Terveystaloa käytetään papa- ja mammografiaseulontatutkimusten tekemiseen.

Finfoncin kanssa solmitun sopimuksen vuosikustannus oli lähes 0,5 milj. euroa, se on päätetty ja hankinta tehty vuoden 2022 aikana. Suun terveydenhuollon sopimus Jakodentin kanssa on hankinnassa vastaavia palveluja ajatellen.

Työryhmän mukaan hankinnat on tehtävä ainakin silmänpohjankuvauksille, mammografia- ja papa-seulonnoille sekä perusterveydenhuollon kardiologisille palveluille.

Sosiaalihuollon palvelut:

Näiden ostopalveluiden osuus kaikista ostopalveluista on vähintään 13 milj. euroa. Tarvitaan edelleen selvitystyötä, jotta löydetään aiemmat kunnissa olleet sopimukset. Suunnitteilla on vuonna 2021 tehdyn dynaamisen hankintajärjestelmän laajentaminen, jotta se kattaisi koko alan; se sisältää sosiaalihuollon palvelut lapsille ja perheille, avopalvelut ja ympärivuorokautiset palvelut. Lisäksi olisi otettava kantaa siihen, miten omaa toimintaa vahvistetaan ehkäisevän ja matalan kynnyksen toiminnan osalta, jotta ostopalveluita ylipäänsä voidaan vähentää.

Toimiala: sairaalapalvelut

Toimiala on käynyt läpi sopimustilanteen 34 eri palveluntarjoajan kanssa. Suuri osa sopimuksista koskee yhteistyötä eri sairaanhoitopiirien ja yliopistosairaala-alueiden, nykyisten hyvinvointialueiden, kanssa, joiden välillä ei ole solmittu varsinaisia palvelusopimuksia.

Toimialan merkittävin sopimus on Fimlab Laboratoriot Oy:n kanssa. Sen kanssa on nyt neuvoteltu uusi sopimus, joka hyväksytään lähitulevaisuudessa. Parhaillaan neuvotellaan myös Selkämeren Terveiden (Pihlajalinnan) kanssa uudesta, toimivasta sopimuksesta, joka tulisi voimaan kesällä 2023. Toimialalla on tarvetta tarkistaa sopimuksia koskien toimintaa, jota hyvinvointialue ostaa Geritrimiltä ja Uudenkaarlepyyn sairaskodilta.

Toimiala sisältyy moniin sopimuksiin, jotka ovat yhteisiä koti- ja asumispalvelujen toimialan sekä sosiaali- ja terveyskeskus -toimialan kanssa, miksi nämä sopimukset on käytävä läpi yhdessä kaikkien kyseisten toimialojen kanssa, jotta nähdään, onko tarvetta muutoksiin, hankintoihin tms.

Osa toimialan ostamista tukipalveluista on kuvattu tarkemmin aluehallinnon toimialaa koskevassa luvussa.

Toimiala: aluehallinto

Toimialan työryhmä on tarkastellut 72 eri toimittajan sopimusta. Työryhmä ei ole havainnut yhtään sopimusta, joka voitaisiin päättää tarpeettomana, mutta jotkut sopimukset on mahdollista neuvotella uudelleen tai liittää yhteen, jos monta yksittäistä sopimusta on solmittu yhden ja saman toimittajan kanssa. Hallinnon sopimukseen sisältyy monta tukipalvelusopimusta, jotka rasittavat taloudellisesti useita toimialoja hallinnon lisäksi.

2M-IT:n kanssa solmitun sopimuskokonaisuuden arvo on 20–30 milj. euroa ja muodostaa toimialan suurimman kokonaisuuden, miksi se käydään läpi pienemmässä työryhmässä vuoden 2023 aikana. Mico Botnian kanssa on pääsopimus vuodelta 2019, joten se sopimuskokonaisuus on käytävä läpi ja päivitettävä vuoden 2023 aikana. Ravitsemis- ja puhdistuspalveluiden kokonaisuus, TeeSe Botnia, Alerte ja Stöd Botnia Tuki, on käytävä läpi ja yhdenmukaistettava. Tämä vaatii neuvotteluita palveluja käyttävien toimialojen kanssa. Hyvinvointialueen kuljetuskokonaisuus on käytävä läpi ja siten myös TeeSe Botnian rooli kuljetus- ja logistiikkapalveluiden tarjoajana.

TT Botnian (työterveyshuollon) kanssa on solmittu uusi sopimus, joka on tullut voimaan 1.1.2023. TT Botnia on in-house-yhtiö, ja omistajaohjausjaosto ehdottaa sen omistusosuuden nostamista. Kiinteistöt ja tekniikka tulosalueen huoltosopimukset yhdistetään suuremmiksi kokonaisuuksiksi niissä tapauksissa, joissa se on mahdollista.

Vuonna 2023 käynnistetään yllä mainitut neuvottelut tärkeimpien in-house-yhtiöiden kanssa, jotta hyvinvointialueelle saataisiin kilpailukykyiset ja tarkoituksenmukaiset sopimuskokonaisuudet. Työ jatkuu vuonna 2024.

Toimiala: pelastuslaitos

Pelastuslaitos on siirtynyt hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Pelastuslaitos on toiminut Vaasan kaupungin alla liikelaitosmallin mukaisesti ja on siinä ominaisuudessa tehnyt omia sopimuksia sekä tukeutunut Vaasan kaupungin sopimuksiin. Tämän lisäksi on Pietarsaaren, Luodon ja Kruunupyyn pelastustoiminta, mikä on liitetty yhteen Pohjanmaan pelastuslaitokseen.

Pohjanmaan pelastuslaitoksen liikevaihto oli 2022 noin 13 M€, joista henkilöstökustannuksia oli noin 7,5 M€ ja vuokratkustannuksia 1,8 M€. Suurimmat kustannuserät aiheutuvat siis henkilöstöstä ja toimitiloista. Palvelu- ja materiaalihankintojen osuus oli noin 3,3 M€. Näihin tulee tietenkin lisätä Pietarsaaren, Luodon ja Kruunupyyn osuus.

Suurin osa pelastuslaitoksen sopimuksista koostuu vuokrasopimuksista ja palokuntasopimuksista. Tämä selittyy pitkälti siitä, että pelastuslaitoksen toiminta perustuu alueellisen toimintaan, jossa pelastuslaitoksen resurssien tulee olla lähellä avun tarvitsijoita. Tässä onnistumiseksi tehdään laajasti yhteistyötä paikallisen kolmannen sektorin sekä osa-aikaisen henkilöstön kanssa. Pelastuslaitos työstää palokuntasopimuksia tämän vuoden aikana, tavoitteena aikaansaada päivitetty ja

harmonisoidut sopimukset ensi vuodelle. Pohjanmaan pelastuslaitoksella on ollut kiinteistöille oma yhtenäinen vuokrasopimuskäytäntö, mikä on mahdollisesti muuttumassa. Nykyinen palvelutasopäätös edellyttää toimitilakantaa, joka ulottuu koko alueelle. Osa kiinteistöistä on uudistettava tulevaisuudessa, jolloin myös sopimukset uudistuvat.

Pelastuslaitoksen toiminta edellyttää toimivia vakuutusikäytäntöjä niin henkilöstön, kaluston kuin muun irtaimiston sekä toimintavastuun suhteen. Pelastuslaitos osallistui hyvinvointialueen vakuutusten kilpailuttamiseen ja toiminta on huomioitu hyvinvointialueen uusissa vakuutuksissa.

Hälytystoiminta vaatii toimivan ja laajan viestintäverkoston. Viestintävälineet ja näiden käyttö aiheuttavat melko suuren kustannuksen, mutta toiminta vaatii ison määrän viestintävälineitä ja toimittaja on valtion kilpailuttama.

Toiminta vaatii myös ison määrän erilaisia ajoneuvoja, mistä syystä esim. huolto- ja varaosatoiminnot sekä polttoainehankinta merkitsevät suurta kustannuserää. Tässä käytetään hyvinvointialueen kilpailuttamia toimittajia, mikäli mahdollista. Alueen laajuuteen nähden yhtenäisiä tai keskitettyjä toimintoja on hyvin vaativaa käyttää.

Suojavaate, varuste- ja kalustohankinnat ovat myös suuri kustannuserä, mutta tässäkin pyritään kilpailuttamaan hankinnat tai osallistumaan alan yhteishankintoihin. Työterveys- ja koulutuspalvelut ovat myös isoja kokonaisuuksia, mutta missä toiminta pitkälti ohjaa mitä sopimuksia voidaan tehdä.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

ehdottaa, että aluehallitus merkitsee sopimusselvityksen tiedoksi. Aluehallitus antaa seuraavat ohjeet sopimusten läpikäyntiä koskevalle työlle jatkossa:

- Jokainen toimiala laatii prioriteettilistan sopimuksista, joista on neuvoteltava ohjelmavuosina 2023–2026, jotta hyvinvointialueelle saadaan kustannustehokkaat ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset sopimuskokonaisuudet.

- Hyvinvointialuejohtaja perustaa työryhmän, jonka tehtävänä on vastata hyvinvointialueen ostopalveluiden periaatelinjausten valmistelusta ja hankintapäätösten linjauksista. Ryhmän tehtävänä on myös säännöllisesti arvioida oman palvelutuotannon riittävyyttä ja edistää kustannusläpinäkyvyyttä sekä monituottajuusstrategian toteutumista. Työryhmä raportoi säännöllisesti aluehallitukselle. Ryhmään kuuluvat: hyvinvointialuejohtaja, hallintoylilääkäri, sektorijohtajat, resurssihoitajat, hallintojohtaja, hankintajohtaja, juristi ja hallintopäällikkö.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.